

Proposta per a elaborar un document de posició per part de Pirates en relació a la qüestió de la transparència i l'accés a la informació i per a incidir en les iniciatives legislatives dels parlaments espanyol i català sobre aquest tema.

Joan Rovira

18 de juliol de 2011

La transparència i l'accés a la informació són dues condicions essencials per al funcionament d'un sistema democràtic, que han de equilibrar-se amb el dret a la intimitat dels individus i la confidencialitat de determinades informacions, justificada per raons de seguretat col·lectiva o econòmiques.

L'accés a la informació es (pot considerar) un dret humà que possibilita el desenvolupament personal dels individus i els hi permet participar amb plena capacitat en la gestió dels afers col·lectius i exercir el control de les decisions dels representants polítics i dels administradors públics.

La manca de transparència permet la corrupció i la ineficiència en la aplicació de la llei i en la regulació i gestió dels assumptes col·lectius.

La transparència de la informació referent als preus i les característiques dels bens és, així mateix, una condició imprescindible per al funcionament eficient d'un sistema de mercat, que en el cas dels mercats sotmesos a regulació pública, ha d'abastar les decisions dels corresponents reguladors i gestors.

Darrerament un conjunt de qüestions estretament relacionades amb la manca de transparència i accés a la informació han estat al bell mig del debat social:

Els nombrosos casos de corrupció que s'han destapat en els darrers anys a Catalunya i Espanya: Palau de la Música, Ajuntament de Santa Coloma, trama Gurtel, etc. En una línia positiva cal esmentar la recent regulació que exigeix la transparència en els increments patrimonials de polítics.

L'afer Wikileaks i el debat sobre els possibles límits a la transparència i al paper dels mitjans de comunicació en aquests tipus de situacions

La tendència creixent envers la criminalització de pràctiques que afecten els drets de propietat intel·lectual, el debat sobre el canon digital i temes similars.

El debat sobre l'abús de les patents en camps tals com els medicaments i la innovació mèdica, en general, el desenvolupament de varietats de plantes, la patentabilitat del coneixement tradicional i de entitats biològiques que més que inventades han estat descobertes. I per tant no són mereixedores de la protecció de patent, els efectes contraris o desmotivadors de la innovació en l'àmbit de les TIC, en que s'han alçat fins i tot les veus d'algunes grans multinacionals del sector.

Un nombre substancial de països han desenvolupat lleis de transparència – en l'àmbit anglosaxó es coneixen amb el nom de Freedom of Information Acts (FOIA) – que en major o menor grau pretenen concretar i fer efectiu el dret del ciutadà a accedir a la informació que consideri convenient i la corresponent obligació de les administracions públiques - i, eventualment, de les entitats privades que reben fons públics o exerceixen funcions delegades per els poders públics, etc - a donar aquesta informació en unes condicions i terminis preestablerts, sense que puguin excusar-se en raons injustificades o en el silenci administratiu. Espanya ha estat força endarrerit en aquest tema, i que és un dels pocs països europeus que no tenen una llei general de transparència i dret a la informació.

El PSOE va incloure el compromís de desenvolupar una llei de transparència al programa polític de 1984, però fins fa poc no havia mostrat cap interès aparent en fer realitat la dita proposta. A l'agost de 2010 "El País" va treure una notícia segons la qual un avantprojecte de la dita llei havia estat aprovada per la subcomissió del senat, i feia alguns comentaris al dit avantprojecte basats en una filtració del dit document; però els esdeveniments econòmics i polítics varen possiblement ser responsables de que el tema caigués un cop més a l'oblit (Hi ha una versió aparentment filtrada de l'avantprojecte i una anàlisi crítica de la mateixa a la web d'una associació pro transparència). Recentment, potser en un intent de salvar la cara davant els recents moviments populars dels indignats, sembla que el PSOE i el PP s'han posat d'acord en tirar endavant la iniciativa i aprovar la llei abans del proper mes d'agost de 2011. Resulta irònic que s'estiguin desenvolupant suposadament una llei de transparència i que el públic no en tingui accés més que a través d'unes filtracions anònimes, que no poden garantir totalment la validesa dels documents filtrats. Paral·lelament el Parlament de Catalunya (El País, 8 de juliol de 2011) sembla que també ha iniciat els tràmits per a elaborar una llei de transparència i accés a la informació de les administracions públiques catalanes.

Les presses en passar les lleis i la manca de informació al respecte permeten suposar que les iniciatives corresponents tenen unes motivacions més estètiques i electoralistes que no pas reals. Per aquesta raó crec que Pirates i altres partits i moviments de la societat civil que es prenen seriosament el tema de la transparència haurien de implicar-se en el tema i intentar garantir que les lleis que eventualment s'aprovin suposin un avenç real envers una democràcia més transparent i efectiva.

La proposta concreta es que Pirates prengui la iniciativa i que a partir d'un grup temàtic elabori un primer document que pugui servir de base de discussió entre tots els afiliats i per a iniciar un diàleg i aconseguir la col·laboració o suport d'altres forces polítiques i socials (considerar entre d'altres els mitjans de comunicació i els corresponents professionals, els investigadors acadèmics i d'altres que poden tenir un uns coneixements i interessos específics en la transparència)

En una segona fase es podria elaborar un document de posició de Pirates (i en el seu cas d'altres grups que participin o l'assumeixin) envers el tema de la transparència en general i en relació a les iniciatives legislatives esmentades. El document podria ser la referència per a incorporar el tema en el programa de Pirates a les properes eleccions i per a influir en la elaboració de les lleis aparentment en curs i evitar que desvirtuin el tema i no tinguin un

impacte veritable en la evolució de la democràcia en el nostre país cap a una modalitat més participativa.

A efectes indicatius, cerc que el document proposat hauria d'abordar amb el nivell d'aprofundiment i anàlisi més rigorós que es pugui una sèrie de temes, tal com:

Antecedents històrics de les lleis de transparència. Associacions internacionals pro-transparència. La situació a la UE. El dictamen? del Consell d'Europa. Països que tenen llei de transparència i característiques bàsiques. Situació a Espanya: associacions i partits amb postures i iniciatives explícites envers la transparència. La proposta del PSOE al programa del 2004. Anàlisi crítica de l'avantprojecte. Situació i perspectives de la iniciativa del Parlament de Catalunya (*possibilitat d'aconseguir les versions que es vagin elaborant de la llei, o millor aconseguir la màxima transparència del procés*). Posició general de Pirates (i d'altres organitzacions properes, si s'escau) envers la transparència. Posició i propostes d'acció envers els desenvolupaments legislatius aparents als parlaments espanyol i català.